

Suomalainen kauhuromaani syntyi Koiviston kartanon murhatarinasta

Alkusyys: Tytär ripustettiin hämähäkkeksi hirttoköyteen kartanossa Ulvilassa.

Helkki Tyynysiemi/SK

HELENA LAINE
Pori

”Miehet etsivät katseellaan äänen alkuperää ja näkivät jonkin päätä ja käsivarsia muistuttavan liikkuvan suossa.”

Lainaus on Harmaa linna -kauhuromaanista. Tuo ”jokin” on nuori tyttö, jonka hänen työnantajansa, sirkusjohtaja, on upottanut suohon.

Axel Gabriel Ingeliuksen Harmaa linna on ensimmäinen Suomessa ilmestynyt kauhuromaani. Se ilmestyi alkujaan ruotsinkielisenä nimellä *Det grå slottet* (1851) ja sai ensimmäisen suomenkokoimensa 1888. Kirja on juuri ilmestynyt uuteen suomenkokoimensa Faros-kustantamolta.

–Harmaa linna oli aikansa pulp fictionia, viihteellinen keitos kauhua, biedermeier-henkistä haaveilua, rakkaushuolien selvittelyä, vähän melodraamaa ja huumoria, kuvailee kirjaan jälkisanat kirjoittanut dosentti Jukka Sarjala.

Hän on julkaissut suomalaisesta kauhukirjallisuudesta myös opuksen *Salonkien aaveet* 2007.

Huhu: Hirttohämäys

–Romaanin tarina on tietäkseni kokonaan kirjailijan keksimä, toteaa Sarjala *Harmaa linna* -romaanista.

Mutta tarinanjuuret ovat vahvasti Ulvilan Koiviston kartanon tapahtumissa, joista kerrottiin Ingeliuksen nuoruudessa. Ne liittyivät kartanoa vuosina 1828–1839 isännöineeseen kapteeni Gustaf Jakob von Willebrandiin ja hänen kuollessaan tyttärensä.

–Oli epäselvää, oliko Sofia Gustava von Willebrand riistänyt hengen itseltään hirttäytymällä vai oliko hänet murhattu ja sen jälkeen ripustettu hämähäkkeksi hirttoköyteen.

–Tapausten sattuessa Ingelius oli 16-vuotias Turun kymnaasin kasvatti. Huhupuheita Ulvilan ”harmaassa linnassa” sattuneista kauheuksista hän on saattanut saada useilta tahoilta.

On todennäköistä, että hän kävi myös tutustumassa paikoihin vieraillessaan Satakunnassa kotiseuduillaan.

Kapteeni Willebrandia ei koskaan tuomittu rikoksesta mutta kauhuromaanin paronista Ingelius tekee syyllisen.

Paha paroni

–Harmaan linnan merkitys on

Kartanoihin on liittynyt kauhua ja romantiikkaa. Ensimmäinen suomalainen kauhuromaani sijoittuu ”harmaaseen linnaan”, Koiviston kartanoon. Alkuperäinen kartano paloi maan tasalle 1869, ja Ulvilan ja Porin rajalla oleva nykyinen Harmaalinnan kartanorakennus on myöhempi.

lyhyesti se, että se on ensimmäinen teos lajissaan Suomessa. Topelius oli kyllä kirjoittanut jo 1840-luvulla kauhunoille, mutta Ingelius rakensi

näistä aineksista kokonaisen romaanin.

–Nykyään se kuuluu enempi unohdettujen romaanien joukkoon mutta oli aikanaan hyvin-

kin tunnettu, Sarjala toteaa.

Yhtenä tähän vaikutti yhteiskunnallinen ulottuvuus.

Kauhuromantiikkaa harrastanut keskiluokkainen väki luki

mielesti aateliston mädännäisyydestä, miten paroni ja muut aateliset vehkeilivät ja tekivät kauhutekoja, syyllistyivät karkenlaiseen pahuuteen.

Harmaa linna paloi

HELENA LAINE
Pori

Ulvilan ja Porin rajalta löytyy Harmaalinna-kartano, mutta se ei ole Ingeliuksen romaanissaan kuvaama. Tapahtumat sijoittuvat kuitenkin noille tienoille. Siitä kirjailija antaa muutamia selkeitä maantieteellisiä viitteitä.

–Romaanin kartano on nimeltään Ristilä mutta ”harmaa linna” viittaa Koiviston kartanon kansanomaiseen nimeen. Alkuperäinen kartano paloi maan tasalle 1869.

Harmaa linna -romaanin

jälkisanat kirjoittanut dosentti Jukka Sarjala on musiikinhistorioitsija ja kulttuurihistorian tutkija.

Hänet johti Axel Gabriel Ingeliuksen jäljille alkujaan musiikkikriittikien tutkimus.

–Ingelius vaikutti Suomen musiikkielämässä 1800-luvulla monella tavalla, sävelsi muun muassa Suomessa ensimmäisen sinfonian, jota ei kylläkään pidetä kovin onnistuneena, Sarjala naurahtaa.

Innostus Ingeliuksesta on poikunut muun muassa elämäkerran *Poettinen elämä*, ja nyt Sarjala on kirjoittanut kauhu-

romaanin uuteen painokseen jälkisanat.

–Ingelius oli värikäs hahmo ja aikalaiset ottivat häneen mielesti kantaa, koska hän oli kriittikona ja lehtikirjoittajana poleeminen.

Sekä Ingelius että Sarjala ovat kirjallisia ja musiikkipersoonia ja kotoisin Satakunnasta, Ingelius Säkylästä ja Sarjala Reposaarelta. Onko heissä samankaltaisuutta?

–Toivottavasti en ole Ingeliuksen kaltainen, koska hän oli hyvin itseksikeinen ja teki aina itsestään suuren numeron, Sarjala naurahtaa.

Fakta

Axel Gabriel Ingelius

Syntyi Säkylässä 1822, kuoli 1868.

Mm. Satakuntalaisen Osakunnan jäsen ja Länsisuomalaisen osakunnan perustajajäsen, kirjailija, säveltäjä, musiikinopettaja, musiikkikriitikko, lehtimies, koulunopettaja.

Jukka Sarjala (s. 1959, Reposaari, asuu Turussa) musiikin kulttuurihistorian dosentti, kirjoittanut Ingeliuksesta elämäkerran *Poettinen elämä*.

Axel Gabriel Ingeliuksen käyntikorttikuva on todennäköisesti 1860-luvulta. Museoviraston hallussa oleva kuva on Poettinen elämä -teoksessa.

SATAKUNNAN LAUSA 16.3.2020